

ความคิดเห็นของอาสาสมัครประชาสงเคราะห์
ต่อบทบาทหน้าที่ของกรมประชาสงเคราะห์

ผลงานลำดับที่ 1

ของ

นางพนิตา กำภู ณ อยุธยา

ขอประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 9 ชช.
ด้านนโยบายและแผน (แรงงานและสวัสดิการสังคม)
ตำแหน่งเลขที่ 7

กรมประชาสงเคราะห์
กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

คำนำ

ในภาวะการณ์ปัจจุบัน ภาคราชการของประเทศไทยเป็นภาคที่ใหญ่โต ยากต่อการปรับเปลี่ยนระบบและขั้นตอนในการปฏิบัติงานให้เกิดความคล่องตัว ตลอดจนสิ้นเปลืองงบประมาณที่รัฐต้องจ่ายเป็นค่าตอบแทนและสวัสดิการต่าง ๆ เป็นจำนวนมากในแต่ละปี ประกอบกับภาวะวิกฤติเศรษฐกิจในช่วง 3 - 4 ปีที่ผ่านมา ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อทุกภาคส่วนของประเทศ ทำให้รัฐจำเป็นต้องลดภาระค่าใช้จ่ายโดยการทำให้ภาคราชการเล็กลงแบบมีประสิทธิภาพด้วยมาตรการที่หลากหลาย การจำกัดกำลังคนภาครัฐเป็นมาตรการหนึ่งที่ถูกกำหนดขึ้น แต่เป็นมาตรการที่ผูกพันกับจำนวนผู้ด้อยโอกาสที่ทวีจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็วตามปัญหาสังคมที่ได้รับผลกระทบจากสภาพเศรษฐกิจโดยรวม

ประชาชนผู้ประสบปัญหาเหล่านี้เป็นกลุ่มเป้าหมายที่รับบริการจากกรมประชาสงเคราะห์โดยตรง เมื่ออัตรากำลังลดลงในขณะที่กลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้น จึงจำเป็นที่กรมประชาสงเคราะห์จะต้องแสวงหาเครือข่าย และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้เครือข่ายสามารถร่วมปฏิบัติงานในการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาสาสมัครประชาสงเคราะห์เป็นหนึ่งในเครือข่ายที่ร่วมทำงานเคียงคู่กับกรมประชาสงเคราะห์มากกว่า 10 ปี จึงจำเป็นต้องศึกษาความคิดเห็นของอาสาสมัครประชาสงเคราะห์เพื่อเตรียมปรับกระบวนการทำงานทั้งในส่วนของกรมประชาสงเคราะห์และในส่วนของอาสาสมัครฯ ให้สอดคล้องกับสภาวะการณ์ที่เป็นจริง และรับการองค์การสหประชาชาติที่ประกาศในปี 2544 เป็นปีอาสาสมัครสากล

ขอขอบคุณกองการสังคมสงเคราะห์เอกชนที่ให้ความร่วมมือในการจัดเก็บแบบสอบถามและสนับสนุนข้อมูลต่าง ๆ เพื่อประกอบการจัดทำเอกสารฉบับนี้จนสำเร็จเรียบร้อย ส่วนดีของการศึกษานี้ขอมอบให้กับพลังของอาสาสมัครทุกประเภทที่ร่วมกันเสียสละ เพื่อยกระดับสังคมให้ดีขึ้น

พนิดา กำภู ณ อยุธยา

ธันวาคม 2544

(1)

เลขเรียกหนังสือ.....	12-05-6 91 311 A 3544
เลขทะเบียน.....	5571
วันที่.....	22.ก.พ. 2545

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องความคิดเห็นของอาสาสมัครประชาสงเคราะห์ต่อบทบาทหน้าที่ของกรมประชาสงเคราะห์ เป็นการศึกษาความคิดเห็นของอาสาสมัครประชาสงเคราะห์ ซึ่งเป็นผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรอาสาสมัครประชาสงเคราะห์และได้รับวุฒิบัตร เข็มอาสาสมัครประชาสงเคราะห์ บัตรประจำตัวอาสาสมัครประชาสงเคราะห์และสมุดประจำตัวอาสาสมัครประชาสงเคราะห์ ว่ามีความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ของกรมประชาสงเคราะห์อย่างไร ตลอดจนศึกษาแนวทางการปฏิบัติงานของอาสาสมัครประชาสงเคราะห์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนางานกรมประชาสงเคราะห์ และให้ประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนางานอาสาสมัครประชาสงเคราะห์

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบทดสอบความคิดเห็นของอาสาสมัครประชาสงเคราะห์ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้รับการอบรมตั้งแต่รุ่นที่ 14-16 จำนวนรุ่นละ 80 คน รวมประชากรที่ศึกษาทั้งหมด 240 คน ส่วนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ

ผลการศึกษาพบว่า อาสาสมัครประชาสงเคราะห์ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง มีอายุระหว่าง 61-70 ปี และเป็นข้าราชการบำนาญ ซึ่งบุคคลในช่วงวัยดังกล่าวสามารถอุทิศเวลาและมีความตั้งใจที่จะใช้ช่วงเวลาที่ไม่ต้องทำงาน เพื่อหาเลี้ยงชีพมาแสวงหาความสุขทางใจที่เกิดจากการให้ โดยการอุทิศตนเป็นอาสาสมัครประชาสงเคราะห์

ระดับการศึกษาและฐานะทางการเงินไม่มีผลต่อการเข้ามาเป็นอาสาสมัครประชาสงเคราะห์ เนื่องจากผู้ที่ต้องการเป็นอาสาสมัครประชาสงเคราะห์จะได้รับการอบรมเกี่ยวกับการทำงานด้านสวัสดิการและสังคมสงเคราะห์เบื้องต้น เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้กับประชาชนทั่วไป ที่ต้องการทำงานเพื่อสังคมโดยไม่เอาการศึกษา มาเป็นข้อจำกัดและการทำงานของอาสาสมัครประชาสงเคราะห์ไม่ได้เป็นเรื่องการบริจาคทรัพย์สินส่วนตัว แต่เป็นเรื่องการใช้ศรัทธา ปัญญา และความรู้มาผสมผสานให้เกิดแนวทางปฏิบัติงานเพื่อช่วยผู้ประสบความทุกข์ยากเดือดร้อน

อาสาสมัครประชาสงเคราะห์มีตระหนักว่าการปฏิบัติภารกิจของอาสาสมัครประชาสงเคราะห์ในลักษณะของกลุ่มหรือองค์กรจะช่วยให้เกิดการประสานความร่วมมือและความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่อาสาสมัครประชาสงเคราะห์ยังไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมประชุมพบปะหารือกัน

สำหรับ ผลการศึกษาความคิดเห็นของอาสาสมัครประชาสงเคราะห์ต่อบทบาทหน้าที่ของกรมประชาสงเคราะห์นั้น สามารถสรุปได้ดังนี้

1. อาสาสมัครประชาสงเคราะห์ยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบเดิมของการสงเคราะห์ กล่าวคือ การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสหรือการสงเคราะห์ผู้ประสบความเดือดร้อนโดยการส่งเข้ารับการอุปการะในสถานสงเคราะห์ แต่ในปัจจุบันกรมประชาสงเคราะห์ ได้จัดสวัสดิการให้เด็กและเยาวชนสามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวได้ และให้พิจารณาส่งเด็กหรือเยาวชนเข้าอุปการะในสถานสงเคราะห์เป็นวิธีสุดท้าย
2. จำนวนบุคลากรของกรมประชาสงเคราะห์ไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อน เนื่องจากอาสาสมัครประชาสงเคราะห์มองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับภาคราชการ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจำนวนบุคลากร และนับว่าเป็นแรงจูงใจส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความร่วมมือจากอาสาสมัครประชาสงเคราะห์ที่จะเข้ามาช่วยงานด้านสวัสดิการและสังคมสงเคราะห์
3. การมอบเบี้ยยังชีพแก่ผู้ประสบปัญหา และมอบเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ผู้ประสบความเดือดร้อนเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องดำเนินการ เนื่องจากเป็นการให้โดยตรงแก่กลุ่มเป้าหมาย และมีความจำเป็นต้องให้การช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน ซึ่งงานลักษณะดังกล่าวนี้ อาสาสมัครประชาสงเคราะห์จะเข้าร่วมปฏิบัติสูงกว้งงานด้านอื่นๆ
4. การทำงานเป็นกลุ่มสามารถช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนได้อย่างทั่วถึง และช่วยเหลือผู้เดือดร้อนได้ปริมาณเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งทำให้สมาชิกกลุ่มได้รับเกียรติยศ ชื่อเสียง และเป็นที่ยึดใจของคนทั่วไปมากขึ้น ตลอดจนทำให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้เดือดร้อนสะดวกรวดเร็วกว่าเดิม
5. อาสาสมัครประชาสงเคราะห์ไม่ได้นำความรู้ด้านสังคมสงเคราะห์ไปใช้ในการปฏิบัติงานเท่าที่ควร ถึงแม้ว่าอาสาสมัครประชาสงเคราะห์จะได้รับการอบรมหลักสูตรที่กรมประชาสงเคราะห์กำหนดแล้วก็ตาม
6. การจัดกิจกรรมของอาสาสมัครประชาสงเคราะห์จำเป็นต้องประสานงานกับองค์กรเอกชนหรือหน่วยราชการอื่นๆ โดยมีเจ้าหน้าที่เป็นผู้ประสานงานและเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสาร ให้แก่สมาชิกอาสาสมัครประชาสงเคราะห์ทุกครั้ง
7. อาสาสมัครประชาสงเคราะห์มีความตั้งใจและยินดีเสียสละกำลังกาย กำลังใจ ในการปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวม ให้ความเคารพนับถือ ให้ความเห็นอกเห็นใจ มีความเอื้ออาทร และให้ความรักต่อกัน

จากผลการศึกษาดังกล่าว ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในระดับนโยบายคือ ควรมีการจัดตั้ง ศูนย์ประสานงานอาสาสมัครแห่งชาติเพื่อเป็นองค์กรหลักในการประสานงานเครือข่าย การปลูกจิตสำนึกแก่ประชาชนทั่วไปในการทำงานเพื่อสังคม และการประชาสัมพันธ์ งานอาสาสมัครประชาสงเคราะห์

ระดับปฏิบัติ (กรมประชาสงเคราะห์)

1. ควรเผยแพร่นโยบาย แนวคิด และทิศทางการทำงานของกรมประชาสงเคราะห์ ให้แก่อาสาสมัครประชาสงเคราะห์อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
2. การสรรหาอาสาสมัครประชาสงเคราะห์ควรพิจารณาผู้ที่มีความพร้อมในด้านต่างๆ ทั้งความรู้ ความสามารถ ในการรับรู้ต่อสถานการณ์/เทคโนโลยี/วิชาการที่จำเป็น และมีความเสียสละอย่างแท้จริง
3. การอบรมอาสาสมัครประชาสงเคราะห์ควรมีการถ่ายทอดความรู้ ความถนัด และทักษะในการปฏิบัติงานด้านสังคมโดยการปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่การปฏิบัติงาน มากยิ่งขึ้น
4. การกำหนดบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครประชาสงเคราะห์ ควรคำนึงถึง ความพร้อมของอาสาสมัครประชาสงเคราะห์ ได้แก่ เวลาการปฏิบัติงาน ความชำนาญ ความพอใจ และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
ขอบเขตของการศึกษา	4
นิยามศัพท์	5
ระเบียบวิธีการศึกษา	5
บทที่ 2 แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	
ความหมายของอาสาสมัคร	8
ภารกิจของกรมประชาสงเคราะห์	15
อาสาสมัครประชาสงเคราะห์	19
บทที่ 3 ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล	27
บทที่ 4 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการศึกษา	35
ข้อเสนอแนะ	39

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ตารางแสดงหลักสูตรการอบรมอาสาสมัครประชาสงเคราะห์	20
2. แสดงถึงช่วงอายุของอาสาสมัครประชาสงเคราะห์	27
3. แสดงถึงสถานภาพครอบครัวในปัจจุบัน	28
4. แสดงถึงอาชีพปัจจุบัน	28
5. แสดงถึงระดับการศึกษา	29
6. แสดงถึงรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน	29
7. แสดงถึงระยะเวลาในการปฏิบัติงานอาสาสมัคร	30
8. แสดงถึงรูปแบบการจัดตั้งองค์กรอาสาสมัครประชาสงเคราะห์	30
9. แสดงถึงการเข้าร่วมกับองค์กรที่จัดตั้งขึ้น	31
10. แสดงถึงการเข้าร่วมประชุมพบปะหารือของ อาสาสมัครประชาสงเคราะห์	31
11. แสดงถึงความคิดเห็นของอาสาสมัครประชาสงเคราะห์ต่อการ ช่วยเหลือกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม	32